

MANIFEST

Národní rada osob
se zdravotním postižením ČR

Národní rady osob se zdravotním postižením ČR

o dopadech reforem na osoby se zdravotním postižením

V roce 2012 vstoupily v účinnost reformní zákony v oblasti sociálního zabezpečení a zdravotní péče. Zákony byly přijaty se základní premisou ušetřit veřejné zdroje bez ohledu na důsledky těchto kroků. Sociální reformou došlo k zásadnímu obratu od rozvíjení podpor umožňujících začleňování osob se zdravotním postižením k jejich utlumování a rušení. Došlo ke zborcení celého systému podpor, které v zásadě dobře fungovaly. Do krátkého časového úseku byly nakumulovány zásadní změny ve správě sociálních dávek, jejich administraci, posuzování nároků na jednotlivé dávky, změna posuzování nároků na průkazy osob se zdravotním postižením a snaha o elektronizaci celého systému. Od počátku bylo zřejmé, že tyto urychlené změny, které byly realizovány v krátkém časovém úseku, nemohou zůstat bez negativních dopadů na cílové skupiny občanů. Jsme přesvědčeni, že došlo k těmto systémovým chybám:

- 1) Spojení posuzování nároků na sociální služby, posuzování nároků na průkazy osob se zdravotním postižením a na dávky kompenzující zdravotní postižení se ukázalo jako zásadně nefunkční model. Je zcela nesmyslné odvozovat přiznání nových průkazů od stupně závislosti už proto, že mnoho oprávněných držitelů průkazů nemá zhodnocený stupeň závislosti. Těmto lidem stačí, že průkazka jim dovoluje dopravit se nebo získat některé příspěvky na pomůcky a nepotřebují další podporu.
- 2) Kumulací všech činností na Úřady práce a spojením posuzování nároků na různou pomoc do jednoho úřadu, došlo k zásadnímu a nepřijatelnému prodloužení doby posuzování. Nedodržení správních lhůt, které jsou v řadě případů až trojnásobné, je zaviněno především opožděným posuzováním zdravotního stavu posudkovými orgány a opožděným prováděním místního šetření. Současná situace vede k hluboké nedůvěře občanů České republiky ve schopnost správních orgánů jim účinně pomoci.
- 3) Náhrada průkazu TP, ZTP a ZTP/P tzv. Karta sociálních systémů nemá validní zákonnou oporu a není k ní zpracována důkladná metodika. Zavedení Karty sociálních systémů vedlo k propojení veřejné listiny s bankovní kartou, a tudíž k propojení výkonu veřejné správy s komerčními aktivitami banky. Občané, kteří jsou odkázáni na pomoc, byli de facto degradováni na osoby druhé kategorie, o kterých je možné sdělovat jakékoliv údaje bez jejich souhlasu různým komerčním subjektům. Jednotlivé informace nejsou předávány pouze České spořitelně, ale i dalším komerčním subjektům, které se podílejí na realizaci sKarty. Dnes se ukazuje, že ministerstvo v řadě případů postupovalo protizákonně, což dokládá rozhodnutí Úřadu pro ochranu osobních údajů o neoprávněném předávání osobních údajů a rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže o zákazu plnění smlouvy mezi MPSV ČR a Fujitsu Technology Solution o výplatě sociálních dávek.
- 4) Změnou posuzování míry závislosti z 36 úkonů na 10 tzv. základních životních potřeb došlo k subjektivizaci hodnocení, takže závisí na subjektivním pohledu a stanovisku posudkového lékaře. Hodnocení není objektivní, protože se neopírá o změřitelné hodnoty a ztěžuje osobám závislým na péči obranu proti rozhodnutí posudkových lékařů. MPSV ČR lživě argumentuje, že hodnocení je prováděno podle Mezinárodní klasifikace funkcí – tedy funkčních schopností jednotlivce. Hodnocení je zpravidla pouze na základě lékařských zpráv bez přítomnosti klienta a bez možnosti jeho obrany. Tento systém má zdrcující dopad na všechny osoby se zdravotním postižením, nejvíce však na lidi s duševním a mentálním postižením a na osoby s metabolickými poruchami. Poslední údaje z MPSV ČR, které hovoří o tom, že na příspěvku na péči se v roce 2012 ušetřilo, proti roku 2011 více než 1,6 mld. korun svědčí o tom, že dochází k masivní restrikci u osob se zdravotním postižením.

- 5) V oblasti zaměstnávání osob se zdravotním postižením došlo k zásadním změnám, které významným způsobem ovlivní zaměstnanost osob se zdravotním postižením. Především došlo ke zrušení institutu osoby zdravotně znevýhodněné. Jeho zrušením přijde do konce roku 2013 postupně o zaměstnání více než 45 tisíc osob, které nepobírají invalidní důchod, ale stát podporoval finančně zaměstnavatele, kteří tyto osoby zaměstnávali. Zrušení institutu chráněných dílen a vytvoření chráněného pracovního místa vede k větší administrativní náročnosti, a tím i k menší ochotě zaměstnavatelů zaměstnávat osoby se zdravotním postižením.
- 6) Mimo tyto zásadní systémové změny došlo ke změnám, které významně snižují finanční zabezpečení rodin se zdravotně postiženým dítětem. Jedná se o tyto změny:
- Zcela zanikl sociální příplatek, který byl určen pro rodiny se zdravotně postiženým členem. Finanční dopad je podle počtu zdravotně postižených dětí nebo členů od 4 600 korun až do 10 900 korun.
 - Zásadně se změnilo důvody pro přiznání průkazu OZP (TP, ZTP a ZTP/P). Dosavadní zdravotní indikace byly nahrazeny stupni závislosti. Dle hodnověrného sdělení zaměstnanců Úřadu práce jsou hromadně odebírány průkazy ZTP a ZTP/P. Pokud končí platnost těchto průkazů, dochází k jejich prodloužení pouze u každého pátého průkazu.
 - U příspěvku na provoz motorového vozidla byla dávka snížena ze 7 990 Kč v roce 2011 (v roce 2010 byla tato dávka ve výši 9 990 Kč) na současných 4 800 Kč bez rozlišení rozsahu zdravotního postižení.
 - Byla výrazně omezena možnost získání zvláštních pomůcek. Došlo k podstatnému zúžení sortimentu pomůcek, na které lze poskytnout příspěvek. V roce 2011 uváděla příloha č. 4, vyhlášky č. 182/1991 Sb., 16 pomůcek pro osoby s tělesným postižením. Od roku 2012 uvádí vyhláška č. 388/2011 Sb., pouze 6 pomůcek, z toho 2 položky se týkají stavebních prací, které před rokem 2012 spadaly do příspěvku na úpravu bytu, jenž obsahoval dalších 9 položek. U sluchového postižení došlo ke snížení z 18 druhů pomůcek na 9 druhů. U osob se zrakovým postižením z 20 na 18. Současně došlo ke změně indikací pro poskytnutí příspěvku a dále ke zrušení možnosti úhrady pomůcek, které byly částečně hrazeny z veřejného zdravotního pojištění.
 - Velmi citelný dopad do rodin se zdravotně postiženým dítětem mělo zrušení souběhu rodičovského příspěvku a příspěvku na péči. I když tento souběh byl na nátlak NRZP ČR od 1. 12. 2012 obnoven, vztahuje se však pouze na děti ve věku od 1 do 4 let, přičemž stav před 1. 1. 2012 byl takový, že souběh příspěvku na péči a rodičovského příspěvku byl až do 7 let věku dítěte a do 15. roku věku dítěte bylo možné vyplácet rodičovský příspěvek ve výši I. stupně příspěvku na péči dítěte, to je 3 000 korun.
 - Byly zrušeny další příspěvky, a to příspěvek na bezbariérový byt, příspěvek na garáž a další. I když některé dávky byly transformovány do nových dávek, v žádném případě nedošlo k plné náhradě.

Situace osob se zdravotním postižením se výrazně zhoršila nejen výše uvedenými opatřeními, ale také sníženou valorizací důchodů a změnami ve zdravotní péči. Dochází k výraznému zvýšení spoluúčasti při předpisu zdravotnických předpisů a léků. Zachování stokorunového denního poplatku za pobyt v nemocnici vede k tomu, že tito lidé, kteří jsou častěji a dlouhodoběji v nemocničním zařízení, nejsou schopni si udržet ani byt. Proto volí raději cestu zhoršení zdravotního stavu bez pobytu v nemocnici. Postupné zavádění neúměrně vysokých doplatků za léky a zdravotnické prostředky vede k situaci, že kvalitní prostředky a účinné léky si z ekonomických důvodů nemůže dovolit stále více pacientů.

NRZP ČR vyzývá celou politickou reprezentaci, aby reflektovala zhoršující se situaci osob se zdravotním postižením. Jedná se o 10% populace a se svými rodinnými příslušníky o více než 2 miliony lidí. Tito lidé se propadají do stále větší bídy, ztrácejí možnost se integrovat do společnosti a ztrácejí víru, že naše společnost je ochotna jim pomoci.

NRZP ČR dlouhodobě upozorňuje, že v našem zákonodárství chybí takové systémové zákony, které by v maximální míře pomohly osobám, které se vlivem nemoci či úrazu dostanou do nepříznivé životní situace. Jedná se o zákon o ucelené rehabilitaci, zákon o povinném úrazovém pojištění, zákon o osobách se zdravotním postižením a další. Současná restriktivní politika vede k zhoršování společenského klimatu v zemi, ochuzování velké části populace, a pokud se tento trend nezmění, povede k neuváženému jednání některých skupin občanů, které nebudou vidět východisko ze své situace. NRZP ČR chce této situaci předejít a je připravena jednat se všemi subjekty, které budou mít zájem na zlepšení situace.

V Praze dne 14. března 2013

Schválilo předsednictvo NRZP ČR.